

NAPREJ

Glasiló jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 42—, za pol leta K 21—, za četrt leta K 10:50, za mesec K 3:50. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Inserati: Enostopna petič vrstica 30 v; pogojen prostor K 1—; razglaš in poslano vrstica po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list so poštnine proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Znamenje časa.

V Solnogradu je pred kratkim gnala lakota žene pred mestno hišo: Demonstrirale so proti tujcem, katere smatrajo kot nekako deželno nadlego, in so zahtevale stroge odredbe proti njim, da se jih iznebe. Solnograd kot najvažnejša postaja za potujoči promet iz Nemčije je izrazito tujsko mesto. V miru živi ondi vse od takomenovane tajske industrije. Pokrajinske lepote okolice v zvezi z dobro organizirano reklamo so skrbele za dotok tujcev. Čim večji je bil, tem bolje so uspevale ne le kupčije gostilničarjev, temveč tudi mnogih manjših trgovcev in rokodelcev, ki so prodajali tujcem svoje izdelke. Tudi del delavcev je prišel pri tem na svoj račun, vsaj oni del, ki je bil v neposrednem stiku s tujci in ki je razumel, da je pomagal svojo sicer malo plačo z napitninami. Delavci v večjih obratih niso dobili od denarnega toka med sezijo ničesar. Bili so izključno navezani na zaslužek svojih rok. In kako je izgledal ta, dokazuje močno gibanje po delavnicah, ki je bilo poglavitno vzrok, da je strokovni boj v Solnogradu zahteval izredne požrtvovalnosti v potrpežljivosti in stanovitnosti ondotnih sodrugov.

Vendar se je dalo življenje v Solnogradu tudi za proletarce kolikor toliko prenašati. V vojni se je pa to korenito izpremenilo. Vedno naraščajoče živilsko pomanjkanje je učinkovalo, da so smatrali vsakega tujca kot nadležnega sojedca. In število teh ljudi šele letos dela nemajhne skrbi. Meseca avgusta se je priglasi to več kakor 7000 tujcev. Če pomislimo, da šteje Solnograd le 38.000 prebivalcev, da pride že na vsakega petega prebivalca po en tujec, se tedaj prav lahko zaglobimo v razpoloženje solnograških žen. Dočim je ondotno stalno prebivalstvo dobivalo čimdalje manj jesti, je moralo pa gledati, kako se je gospoda v boljših hotelih mastila, ali pa jih jim pobrala živila pred nosom. Naj bo že kakorkoli, pogled na obložene mize deluje na stradajoče zelo vznemirljivo in demonstrujoče Solnogradčanke so torej popolnoma naravna prikazen.

Tem ženam je govoril magistratni uradnik. Med drugim je priporočal pot samopomoči: Tujci naj se preženo z lakoto. In v resnici naslednje dni v Solnogradu niso izdajali mesa.

Zelo verjetno je, da je vsled te odredbe zapustilo več tujcev Solnograd. Toda ta kura je Solnogradčane same najobčutnejše zadela. Gostilničarji namreč so se maščevali za magistratovo prepoved glede mesa s protiakcijo: Sklenili so, da zapro svoje gostilniške prostore. Mali gostilničarji so se izrekli solidarnim z velikimi. Posledica tega je, da so vsi oni občinski naseljenci, ki so mnogi delavci, uradniki itd., ki so prisiljeni jesti po gostilnah, morali še tesneje zadržati vrvice okrog vratu, kajti razen neizogibne krušne količine se zanje ne da dobiti ničesar užitnega. Gostilničarji bi bili prav dobro v stani, da bi zadovoljili stare, samostojne stalne goste, ki so nanje navezani, vsaj napol s sočivjem, morskimi ribami itd. Čutili so se pa skozinsko solidarne s svojim patriotizmom — in Solnograd je eno izmed najbolj patriotskih mest v Avstriji —, da izstradajo svoje rojake, ako gre zato, da odvrnejo ogroženje njihovega profita. Edin tujec, ki se ni rad skubsti, je njim ljubši kakor vsi solnograški gostje skupaj. Nekateri so izobesili na svojih lokalnih tablice z napisom: »Radi pomanjkanje mesa zaprto«, dočim v jedilnih dvoranah se vedno oskrbujejo tujce. Gospodje gostilničarji so pač le trgovci, kar se jim koledno ne zameri toliko kot »družbi«, stoječi na kapitalistični podlagi.

Kar to metodo v vojni osvetljuje še tembolj, je okoliščina, da se uporablja le na troške

blížnjega. Skromni poljedelec, ki prodaja skrivnenu trgovcu svoj krompir po 4 do 6 krom, ki zahteva za svojo skrito moko 10 do 12 krom, ve prav dobro, da prispeva poleg k poostrenju lakote pri masah. In kakor on, delajo vsi, ki zaslужijo v vojni. In dan zadnem uganjajo hujše, kajti z vsakim dnem, za kolikor se podaljšuje vojna, se bo mogel paziti le oni, ki je v stani vihteti svoje komolce na najbrezobzirnejši strani. Človeštvo se približuje v svoji skupnosti čimdalje bolj svojemu praznovanju podlivjanosti, ko močnejši, da more živeti, navadno podere slabejšega.

Dogodki v Solnogradu nam kažejo vsaj približno na razmere, katerim korakamo nasproti. Kdor jih pametno more razmotrivati, bo prišel do prepričanja, da obstoji le eno sredstvo, da se izognemo pretečenemu dogodku: najhitrejša likvidacija vojne. Pravo pomoč more prinesiti le mir. Boj za mir je torej najboljša prehranjevalna politika.

Narodni svet in socialna demokracija.

Uredništvo »Napreja« nas je povabilo, da povejmo svoje mnenje glede vprašanja, ali naj naša stranka zasede ali ne ona tri mesta, ki so ji določena v pravkar ustanovljenem »Narodnem svetu«. Ni napačno, da se je otvorila o tem vprašanju javna diskuzija v listu in dobro bi bilo, da bi se je udeležili sodrugi polnoštevno in presojali zadevo z resnostjo, ki ji gre.

Dogodki, ki smo jih preživeli in jih preživljamo, so nas prišli z orjaškimi oklepi svoje elementarne sile. Nastale so izpremembe v mnogih ozirih in se je izpremenilo marsikaj tudi brez globljega pomena. Mnoge stranke so izpremenile svoje stare nazore toliko glede splošne taktike kakor glede postopanja in orientacije v posameznih vprašanjih, ki so se dvignile iz teme v dan. Vdale so se kakor brez volje jekleni sili vrtinca dogodkov in gibanju, ki se je iz teh dogodkov porodilo. Danes živimo v znamenju gibanja za samoodločbo narodov, v znamenju zahtev po narodni enakopravnosti in po pravici narodne svobode. O vsem tem se je pisalo in govorilo mnogo. Končno je zapihal iz ruskih poljan sveži dih socialne revolucije, ki je čala narodom — iz svoje strani — praktično možnost, da si uredi svoje življenje po svojem okusu in po svojih življenjskih potrebah. Na tem se ne izpremeni ničesar, ako je druga protirevolucionarna sila odzela prizadetim narodom, kar so dobili kot plen zmagovitega socialnega orkana. Ali je čudno, da je zapihala ideja tudi mimo nas? Ali je čudno, da se je oprtel naš narod demokratične zahteve po samoodločbi narodov z vso mlado dušo hrepenenja in s srčno željo sužnja, ki so mu postali okovi pretežki kojih se hoče in mora oprostiti. Bolj bi bilo čudno, da je šla zahteva po samoodločbi narodov mimo nas brez sledu, ne obudeč niti našega zanimanja, ne opozoreč nas niti na rane stoletnih okov. Tega ni bilo. Zdravo seme pravice je padlo na rodovitna tla in narod je srkal dih demokratične ideje kakor da piše nektar življenja. Vse to se je godilo in se dogaja še vedno pred našimi očmi in stranka, ki bi bila to spregledala, bi se bila obsodila na smrt. O tem pa ni, glede na našo stranko, nobenega govora. Pač se ji lahko očita, da ni uredila svoje taktike na način, ki bi bil prijazen vsem in zadovoljil vse. Sme se ji tudi očitati, da je bila prešibka in, da ni mogla vsled tega prevzeti v svoje roke vodstva nastalega demokratičnega gibanja. Ne more se ji pa očitati, da je zanemarila svoje dolžnosti napram svojem narodu v čegar službi se nahaja. Tozadevnih svojih dolžnosti noče in ne sme zanemariti niti vbodoče. In baš radi tega, ker hoče te dolžno-

sti izpolniti v polni meri, je njena naloga, da preudari resno in do dobra, kako urediti svoje nadaljnje postopanje, da bo najbolj koristilo narodu, ki zahteva po vsej pravici komolec prostora pri nizi prostih in o svoji usodi svobodno odločujočin ljudstev. — Ako hoče stranka ta cilj doseči, tedaj se ne sme dati ovirati, pri sklepanju o svoji taktiki, po nobenih eventualnih napadih in očitkih, kakor se tudi ne sme ozirati na žetje po več ali manj popularni taktiki. Kakor vedno in povsod, mora biti naše postopanje tudi sedaj pri vprašanju Narodnega sveta popolnoma socialistično. In v največjem prostu na razpolago naše sile in naše življenje, ne smemo pozabiti na vezi s proletarijatom drugih narodov, ne smemo pozabiti na naše končne cilje, ki gredo za tem, da se ne da le narodom enakoveljavnih pravic med narodi, marveč, da se v vseh narodih onemogoči izkoriščanje posameznika nad posameznikom, da se odpravi vsakršno formo suženjstva, da se uredi socialne razmere na način, ki ne bo dopuščal nikdar več nobenega zatiranja, nobenega suženjstva, nobenega izkoriščanja.

Ne bi bilo odkritosrčno, ako ne bi priznali, da imajo oni, ki zagovarjajo sodelovanje naše stranke z drugimi strankami v narodu, vsaj kadar so na kocki skupne koristi, res v gotovih ozirih prav. Tu pa nastane vprašanje, ali so se dotični sodrugi in nesodrugi kdaj vprašali, če ne bi bilo tako sodelovanje v mnogih ozirih bolj na škodo nego v korist stvari? So slučajji, ki zahtevajo res, da se narod strne ves v kompaktno falango, da doseže, kar zahteva ali, da se postavi z večjim uspehom v bran proti eventualnim persekucijam. V takih slučajjih, pride tudi vedno, in sicer avtomatično do skupnega koraka. So pa tudi slučajji, ki zahtevajo, da korakajo stranke sicer vzporedno, toda ločeno, ker se da doseči le na tak način najboljši uspeh.

Kaj sme in mora zahtevati danes narod od naše stranke? Da služi stranka njemu z dušo in telesom v dosego njegove zahteve po pravici do samovlade. To stori stranka rada tembolj, ker tvori samoodločba narodov kardinalno točko njenega narodnostnega programa. Mora to storiti, ker je bila v tem oziru vedno narodna predbojevница. Narod sme zahtevati, da deluje stranka za združenje vseh jugoslovanskih pokrajin in jugoslovanskih narodnosti v samostojno jugoslovansko državno skupino. Stranka mora vršiti tudi to, ker tvori tudi ta zahteva del njenih tozadevnih zahtev, izrečenih že pred desetimi leti v tivolski resoluciji. Ali je pri nas kdo, ki bi si mislil, da se more postaviti stranka v službo narodnih nasprotnikov? Ali imamo pri nas ljudi, ki bi vzeli za resne vse one napade in očitke nesocialističnih strank proti nam, kar se tiče vršitve dolžnosti napram narodu? Ako jih imamo, tedaj so pač nesrečneži, vredni vsega pomilovanja. Mi smo vršili in bomo vršili svoje dolžnosti napram narodu tudi vbodoče in bomo podpirali vse one zahteve naroda, ki so v skladu z našimi demokratičnimi teorijami in socialističnimi cilji. Zato je pa potrebno, da si ohrani stranka popolno neodvisnost in samostojnost in torej proste roke. Dokler zahteva narod svoje pravice in si hoče urediti razmere, ki mu bodo omogočile lažji in lepši razvoj v vseh panogah kulturnega, socialnega, političnega in gospodarskega življenja, sme biti gotov, da nas bo imel pri takih zahtevah in pri boju za dosego teh zahtev vedno poleg sebe in v sebi.

Nismo dogmatiki, kakor nam nekateri očitajo, niti nismo nestrpni napram nesocialistom. Le to smo, da ne vidimo nobene resne in globoke potrebe po sodelovanju z nesocialističnimi strankami niti v sedanjih razmerah. Ne vidimo te potrebe ne za narod ne za stranko. Na-

tožbena komisija je tudi ugodila, da se izplačuje mezda vsakega dne 10. v mesecu. V veljavno stopi razsodba s 1. avgustom z veljavnostjo nazaj.

Dnevne vesti.

— **Novi davki.** »8 Uhr Blatt« poroča, da se pečajo poleg nameravanega davka o enkratni oddaji premoženja tudi z vprašanjem davka na premoženje, a vsi načrti so še v obrisih; le to stoji, da nas bodo osrečili vsled vojske z eno vrsto teh dveh davkov.

— **Porotne obravnave v Ljubljani** so se pričele včeraj. Trajale bodo do 28. t. m.

— **Brezmesni teden!** Prišla je na Dunaj deputacija agrarskih poslancev vseh narodnosti, da se pritoži glede ogroženja živinoreje vsled preoblega konzuma mesa. Vršila se je konferenca, katere so se udeležili razni ministri. Uspeh te konference je bil, da vlada preiskuje, ali bi ne bilo umestno, da se vpelje vsak mesec po en teden kot brezmesen.

— **Pristojbine moštva za čas ujetništva.** Moštvo, ki je bilo v vojnem ujetništvu, ima pravico do sledečih pristojbin, i. s. dobi dnevno: infanterist in frajtar po 15 v., desetnik in četovodja po 30 vin., narednik in praporščak po 1 krono. Podčastniki prejmejo gažo le kot prave šarže (ne titularne). Oni vrnivši se vjetniki, ki še niso prejeli naknadne mezde, naj jo zahtevajo pri nadomestnem poveljstvu svojega vojaškega krkela. Pristojbine vrnivšega se moštva obstojajo za čas dopusta: iz redne mezde in pristojbin za menažo ter kruh; vožnjo imajo pristo. Za ta čas dobi dnevne mezde: infanterist 16 vin., frajtar 20 vin., desetnik 30 vin., četovodja 45 vin., narednik 70 vin., štabni narednik mesečno 70 K in praporščak 140 K; ta slednja dva imata poleg tega še 1 K dnevne doklade za pripravljenost.

— **Vojske službe oproščeni ne pridejo na prebiranje.** Več državnozborskih poslancev se je obmilo na domobranskega ministra s prošnjo, naj jim naznani, ako se morda namerava poklicati na prebiranje vojaške službe oproščene. Minister je izjavil, da oproščenci letnikov 1892 do 1866. za prebiranje ne pridejo v poštev. Vse tozadevne vesti po časopisih so neosnovane.

— **Smrti padec s strehe.** Minulo soboto je padla s strehe posestnikova 12-letna hčerka Marija Beber iz Kraja, občina Zagorje in se tako zelo poškodovala, da je kmalu potem umrla.

— **Razpisane službe za poduradnike in služe v obsežju pristaniških in pomorskozdruštvenih uradov.** C. kr. pomorska oblast v Trstu je razpisala 20 mest za poduradnike in služe v obsežju omenjenih uradov. Prošnje morajo vložiti prosilci telkom 6 tednov. Prednost imajo podčastniki in med njimi oni, ki so bili v vojni poškodovani, ako imajo sicer potrebno telesno sposobnost.

— **Herman Bahr bo ravnatelj dvornega gledišča na Dunaju.** Po poročilu dunajskega poročevalca »Leipziger Nachrichten« je ponudil intendant dvornega gledišča baron Andrian ob času svojega bivanja v Solnogradu Hermanu Bahru mesto ravnatelja v dvornem gledališču. Bahr je obljubil zaenkrat svoje delovanje v dvornem gledališču za dobo enega leta. »Arb. Ztg.« pravi, da je Bahr edini za sedaj mogoči ravnatelj dvornega gledišča in bil bi na vsak način najboljši.

— **Umrla sta črkostavca Dragotin Mohar iz Sp. Šiške na Ogrskem; Franjo pl. Sladovič pa v Zagrebu.**

— **Red mora biti!** Iz Duxa pišejo »Arb. Ztg.«: Pred nekaj dnevi je dospela semkaj na kolodvor sol. Neki deček je čistil po izpraznjenju prostovoljno vagon in nabiral iz vreč raz-

treseno sol v papirnato vrečico. Neki stražnik mu je vzel sol ter jo iztresel na cesto. — Ali bo dobil za to odlikovanje? Mogoče je to..!

— **Popravek.** V sobotnem »Napreju« se je vrnila v notici »Za tiskovni sklad Napreja« pomota. Mesto tržaški sodrug naj se bere pravilno **tržiški sodrug**.

Shodi.

Podružnica »Unije« avstrijskih rudarjev v Idriji, sklicuje dne 1. septembra t. l. ob 9. dopoldne v pivarno pri »Črnem orlu« javen društveni shod z dnevnim redom: 1. Protest proti zvišanju cen moke in odgovor c. kr. ministristva. 2. Slučajnosti. — Pridite vsi! — Odbor.

Iz stranke.

Seja izvrševalnega odbora jugosl. soc. dem. stranke se vrši v sredo ob 8. zvečer v uradništvu »Napreja«.

Zadnje vesti.

Ministrski svet o aprovizaciji.

Dunaj, 26. avgusta. Danes se je vršil ministrski svet, ki se je bavil z gospodarskimi zadevami in z vprašanjem aprovizacije.

Prehranjevalna kriza v Italiji.

Geneve, 26. avgusta. Pariški listi poročajo iz Turina, da se nahaja Italija tik pred prehranjevalno krizo, ki je nastala vsled tega, ker so izostale ameriške ladje z živil. Italijanskim neuspehom v Albaniji je deloma vzrok tudi nezadostna preskrba čet.

Španija in podmorska vojna.

Zeneva, 26. avgusta. Lyonski listi poročajo, da se španska vlada nahaja v precej težkem položaju. Vsa dežela je vznemirjena pri sami misli na vojne posledice zadnje note. Boje se strašnih posledic, če vlada ne bi krenila na drugo pot. »Pongres« priznava, da so predčasna razkritja dela madridskega tiska, ki zastopa antanto, ustvarila sedanjí poostreni položaj. Pariški listi so mnenja, da bi bil vstop Španije v vojno za antanto daleko manj ugoden, kakor njena nevtralnost. Glavna reč bi bila zaplemba nemških ladij, odredba, ki bi se dala doseči diplomatskim potom.

Za zvezo narodov.

Pariz, 26. avgusta. Izvrševalni odbor radikalne stranke je sprejel sklep, po katerem soglaša s predlagano zvezo narodov, ki jo je svoj čas formuliral predsednik Wilson. Pozivlja parlamentarne člane, da se prično baviti z uresničitvijo zveze narodov.

Ameriški vojaški zakon.

Washington, 25. avgusta. Reprezentančna zbornica je sprejela vojaški zakon v obliki, ki jo je predložil vojni odsek. Proti sta glasovala le dva socialisti.

Aprovizacija.

Meso na zelene izkaznice B štev. 1 do 1400. Stranke z zelenimi izkaznicami B štev. 1 do 1400 prejmejo goveje meso po nižani ceni v sredo, dne 28. t. m. popoldne v cerkvi sv. Jožefa. Določen je tale red: od pol 2. do 2. štev. 1 do 200, do 2. do pol 3. štev. 201 do 400, od pol 3. do 3. štev. 401 do 600, od 3. do pol 4. štev. 601 do 800, od pol 4. do 4. štev. 801 do 1000, od 4. do pol 5. štev. 1001 do 1200, od pol 5. do 5. štev. 1201 do 1400.

Oddaja mesa. V četrtek, dne 29. t. m. bodo oddajali mesarji za celo Ljubljano po 10 dkg govejega mesa na osebo.

Inozemsko meso. Mestna aprovizacija bo oddajala inozemsko meso jutri, v sredo, dne 28. t. m. od 7. do 9. zjutraj.

Pšenična moka za pecivo. Od srede 28. t. m. do vštete sobote 31. t. m. se bode oddajalo na vsako izkaznico za moko po pol kilograma pšenične moke za pecivo. Kilogram stane 68 vinarjev.

Krompir za II. okraj. Stranke II. okraja prejmejo krompir na zelena nakazila v sredo, dne 28. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: od 8. do 9. dopoldne štev. 1 do 150, od 9. do 10. štev. 151 do 300, od 10. do 11. štev. 301 do 450, popoldne od 2. do 3. štev. 451 do 600, od 3. do 4. štev. 601 do 750, od 4. do 5. štev. 751 do 900. Ostale stranke pridejo na vrsto kasneje. Stranka dobi za vsako osebo 3 kg krompirja, kilogram stane 70 vinarjev. Pripravite drobiž.

Izdajatelj in odgovorni urednik

Josip Petecan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

Sprejme se

v e č mizarских pomočnikov
proti dobri plači. — Istotam se sprejmeta tudi
dva vajenca.

Vprašati je mizarstvo **KARL B NDER**, Ljubljana, Slomškova ul. 16.

Srbenje
Garje
Lišaj
Hraste

Najzanesljivejše sredstvo proti temu je

PARATOL

domače mazilo,

Ne maže, je brez duha, torej tudi čez dan uporabno.
Velik lonček K 5; rodbinski lonček K 9. PARATOL-
PRAŠEK varuje občutljivo kožo. Škatlja stane K 3.

Oboje se dobi proti predplačilu ali povzetju pri

Paratol delavnice lekarnarja **Ulmer**,
BUDAPEŠTA VII—11., ROZSA UTCA 21.

Podpisani naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je dne 11. t. m. padel na italijanskem bojišču naš nepozabni

Rudolf Ranzinger.

Žalujoči:

Žena Marija in otroci, mati Regina, brata Otmar in Alojzij in soproga, sestre Ivana in Pavlina, svak Malovrh in vsi vnuki.

Hrastnik, 26. avgusta 1918.

— Delniška glavica —
K 10,000,000.

Sprejema vloge na knji-
žice in tekoči račun proti
ugodnemu obrestovanju.

Ljubljanska kreditna banka
v Ljubljani.

Poslovnica c. kr. avstr. razredne loterije.

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici (t. č. v Ljubljani) in Celju

Rezervni fond i okroglo
K 2,000,000.

Kupuje in prodaja vse vrste
vrednostnih papirjev, financira
erarične dobave in dovoljuje
— aprovizacijske kredite —